

ประโยค ๑-๒
แปล มคธเป็นไทย
สอบ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑

แปล โดยพยัญชนะ

๑. สตุถา ตยา อุปาสโก สทุโร ปสนโน ทิเนน ชุลิโตติ ตสเสว โทโส อโรเปตวา
 ปฏิสารณียกมมံ การตวา คจจ จิตตคหปตี ขมาเปหิติ เปเสสิ ฯ โส ตตถ คนตวา คหปตี
 มยเวโส โทโส ขมาหิ เมติ วตวาปิ นาทं ขมามีติ เตน ปฏิกษิตโต มงฺกุโรโต ตं
 ขมาเปตุํ นาสกฺขิ ปุนเทว สตุถุ สนฺตีกํ ปจฺจาคมาสิ ฯ สตุถา นาสส อุปาสโก ขมิสฺสตีติ
 ซานนฺโตปิ มานตฺถโร เอส ตีสโยชนมคฺคํ คนตวา ปจฺจาคจฺจตฺติ ขมาปฺนุปายํ อนาจิกฺขิตฺวา ว
 อฺยโยเชสิ ฯ อตฺสส ปฺน อาคตกาเล นีหตมานสฺส อฺนุหฺตํ ทตฺวา คจจ, อิมินา สทุธี คนตฺวา
 อุปาสกํ ขมาเปหิติ วตฺวา สมณฺเนน นาม มยฺหํ วิหาโร มยฺหํ นีวาสนญฺจานํ มยฺหํ อุปาสโก
 มยฺหํ อุปาสิกายติ มานํ วา อิสฺสํ วา กาทุํ น วญฺญติ เอวํ กโรนฺตสฺส ทิ อิสฺสามาเนาโย
 กิเลสา วทฺตฺนตีติ อฺนุสนฺธี อญฺเจตฺวา ธรรมํ เทเสนฺโต อีมา คาถา อภาสี

อสฺนุตํ ภาวมิจฺเฉยฺย	ปุเรทฺวารณฺจ ภิทฺทสุ
อวาเสสุ จ อิสฺสรียํ	ปุชา ปฺรกุเลสุ จ
มเมว กต มณฺยฺนตฺ	คิหิปปพฺพชิตา อฺโภา
มเมว อตีวสา อสฺสุ	กิจฺจากิจฺเจสุ กิสฺมिณฺจ
อิตฺติ พาลสฺส สงฺกปฺโป	อิจฺฉา มาโน จ วทฺตฺนตีติ ฯ

(ธมฺมปทฺทจกถาย ตติโย ภาโค/หน้า ๑๖๕ - ๑๖๖)

๒. ตตถ อสนฺตฺนฺตฺติ พาลอ ภิทฺท อวิชฺชมานํ สมภาวนํ อิจฺเฉยฺย อสฺสทุโร ว สมานอ
 สทุโรติ มํ ชโน ซานาตฺติ อิจฺฉตีติ ปาปิจฺจตานิทฺเทเส วุตฺตนเยเนว พาลอ อสฺสทุโร ทฺสฺสโล
 อปฺปสฺสโต อวิวิตโต กุสิโต อฺนุปฺจฺจิตฺสตี อสมาทิตฺโต ทฺปฺปญฺโณ อกฺขิณาสโว สมานอ อโห วต

มัม ชโน อัย สทุธ สีลวา พหุสสุโต ปวิวัตโตอารทฐวริโย อุปฏจิตตสสดี สมหาทโต ปณณวา
 ซีนาสโวติ ชาเนยยาติ อิมม อสนุตตัม สมหาวนอิจฉติ ฯ ปุเรกขารนติ ปริวารัม ฯ อโห วต มัม
 สกลวิหारे ภิกขุ ปริวาเรตวา ปณท์ ปุจจนตา วิหเรยยุหนติ เอวั อิจฉาจาเร จตวา
 ปุเรกขารนจ ภิกขุส อิจฉติ ฯ อาวาเสสุติ สงฆิเกส จ อาวาเสสุ ฯ ยานิ วิหารมชฌ
 ปณิตเสนาสนานิ ตานิ อตตโน สนุทิสสมภตตาทัน ภิกขุณฺ ตุมเห อิศ วสธาทิ วิจาเรนโต
 สยมปิ วรเสนาสนันํ ปลิพุทธนโต เสสนันํ อากนตูกภิกขุณํ ปจจนติมานิ ลามกเสนาสนานิ เจว
 อมนุสสปรคคหิตานิ จ ตุมเห อิศ วสธาทิ วิจาเรนโต อาวาเสสุ จ อีสสรियํ อิจฉติ ฯ ปุชา
 ปรงุเลสุ จาติ เหนว มาตาปีตุนัน น ฌาตกาณํ ปเรสเสยว กุเลสุ อโห วติเม มยทเมว ทเทยยุ
 น อณเณสนติ เอวั จตูปจจยปุชฺ อิจฉติ ฯ มเมว กต มณณนตฺติ ยสฺส จ พาลสฺส
 ยงกิญจ วิหारे อุโปสธาคาราทิกรณวเสน กตํ นวกมมํ ตํ สพพํ อมฺหากํ เถเรน กตฺนติ
 เอวั คิหิ จ ปพฺพชิตา จ อุโภปิ มเมว นิสสาย กตํ ปรีนิจิตํ มณณนตฺติ สงกปโป
 อุปฺปชฺชติ ฯ มเมว อติวสา อสฺสุติ: คิหิ จ ปพฺพชิตา จ สพฺเพปิ มเมว วเส วตฺตนตฺ
 สกฺกโคณวาสีฝรสฺสอาทีนึ วา ลทพฺพพานิ โหนตฺ อุนตมโส ยาคุมตตมปิ ตาเปตวา ปีวานาทีนึ
 วา เอวรุเปสฺ กิจจากิจเจสฺ ชุทฺทกมหนเตสฺ กรณียेสฺ กิสฺมิณฺจเญ อิกฺกัจเจปิ มเมว วเส
 วตฺตนตฺ มณเณว อาปุจฉิตวา กโรนฺตฺติ สงกปโป อุปฺปชฺชติ ฯ อิติ พาลสฺสชาติ ยสฺส
 พาลสฺส สา จ อิจฉา อยณฺจ เอวรุโป สงกปโป อุปฺปชฺชติ ตสฺส เหนว วิปฺสสนา น มคฺคผลา
 นิ วฑฺฒนติ เกวลํ ปนสฺส ฉนฺทาทโย สมฺทสฺส อุทกํ วิย ฉสฺ ทฺวารเสฺ อุปฺปชฺชนกตณฺหา
 เจว นววิธมาโน จ วฑฺฒตีติ ฯ (ธมฺมปทฏฺจกถาย ตติโย ภาโค/หน้า ๑๖๖ - ๑๖๗)

ใช้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที.

เฉลย ประโยค ๑-๒

แปล มครเป็นไทย

แปล โดยพยัญชนะ

๑. พระศาสดา ตรัสแล้วว่า อ.อุบาสก เป็นผู้มีศรัทธา เป็นผู้เลื่อมใสแล้ว เป็นอันชอบแล้วด้วยคำอันแล้ว ดังนี้ ทรงยกขึ้นแล้ว ซึ่งโทษ แก่พระเถระเถระชื่อว่าสุธรรมนั้นนั้นเทียว ทรงยังสงฆ์ให้ทำแล้ว ซึ่งปฏิสารณียธรรม (กรรมอันสงฆ์พึงทำแก่ภิกษุผู้อันสงฆ์พึงให้กลับระลึกได้) ทรงส่งไปแล้วด้วยพระดำรัสว่า อ.เธอ จงไป อ.เธอ จงยังคฤหบดีชื่อว่าจิตตะให้อดโทษ ดังนี้ ๑ อ.พระเถระชื่อว่า สุธรรมนั้น ไปแล้ว ในสำนักของคฤหบดีชื่อว่าจิตตะนั้น แม้กกล่าวแล้วว่า ดูก่อนคฤหบดี อ.โทษนั้น เป็นโทษของอาตมาภาพนั้นเทียว ย่อมเป็น อ.ท่านขอจงอดโทษแก่อาตมาภาพ ดังนี้ ผู้อันคฤหบดีชื่อว่าจิตตะนั้นห้ามแล้วว่า อ.กระผม จะไม่อดโทษ ดังนี้ เป็นผู้เก้อเป็นแล้ว เป็น ไม่ได้ आजแล้วเพื่ออันยังจิตตะคฤหบดีนั้นให้อดโทษ กลับมาแล้ว สูสำนักของพระศาสดาอีกนั้นเทียว ๑ อ.พระศาสดา แม้ทรงทราบอยู่ว่า อ.อุบาสก จักไม่อดโทษแก่ภิกษุชื่อว่าสุธรรมนี้ ดังนี้ ทรงดำริแล้วว่า อ.ภิกษุชื่อว่าสุธรรมนั้นผู้กระด้างแล้ว เพราะมานะ ไปแล้วสูหนทางมีโยชน์ ๓๐ เป็นประมาณ จงกลับมา ดังนี้ ไม่ตรัสบอกแล้ว ซึ่งอุบายเป็นเครื่องยังคฤหบดีชื่อว่าจิตตะให้อดโทษเทียว ทรงส่งไปแล้ว ๑ ครั้งนั้น อ. พระศาสดา ประทานแล้ว ซึ่งภิกษุผู้เป็นอนุทูตแก่พระเถระชื่อว่าสุธรรมนั้น ผู้มีมานะอันนำออกแล้ว ในกาลแห่งพระเถระชื่อว่าสุธรรมนั้นมาแล้วอีก ตรัสว่า อ.เธอ จงไป อ.เธอไปแล้วกับด้วยภิกษุนี้ จงยังอุบาสกให้อดโทษ ดังนี้ ตรัสแล้ว (อีก) ว่า อ.อันชื่ออันสมณะทำซึ่งความถือตัว หรือ หรือว่า ซึ่งความริษยาว่า อ.วิหารของเรา อ.ที่เป็นที่อยู่ของเรา อ.อุบาสกของเรา อ.อุบาสิกาทั้งหลายของเรา ดังนี้ ย่อมไม่ควร เพราะอ.กิเลส ท. มีความริษยาและความถือตัวเป็นต้น ย่อมเจริญแก่ภิกษุผู้ทำอยู่อย่างนี้ ดังนี้ เมื่อทรงสืบต่อซึ่งอนุสนธิแสดงซึ่งธรรม ได้ตรัสแล้วซึ่งพระคาถา ท. เหล่านี้ว่า

อ. ภิกษุผู้พาล ฟังปรารภนา ซึ่งความยกย่องอันไม่มีอยู่ด้วย ซึ่งความทำในเบื้องหน้าในภิกษุ ท. ด้วย* ซึ่งความเป็นใหญ่ ในอवास ท. ด้วย ซึ่งการบูชา ท. ในตระกูลแห่งคนอื่น ท. ด้วย อ. ความดำริว่า อ.คฤหัสถ์และบรรพชิต ท.ทั้งสอง จง สำคัญซึ่งนวักรรมอะไร ๆ อันภิกษุ ท.ทำแล้ว เพราะอาศัย ซึ่งเรานั้นเทียว อ.อำนาจยิ่ง ท. ของเรานั้นเทียว ฟังมี ใน - ในกิจน้อยและกิจใหญ่ ท. หนา กิจอะไร ๆ ดังนี้ ย่อมเกิดขึ้น แก่ภิกษุผู้พาลใด อ.ความอยากด้วย อ.ความถือตัวด้วย ย่อมเจริญ แก่ภิกษุผู้พาลนั้น ดังนี้ ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า **อสนฺตุ** เป็นต้น ความว่า ภิกษุผู้พาล ฟังปรารภนาความ ยกย่องอันไม่มีอยู่ คือ ภิกษุผู้พาลเป็นผู้ไม่มีศรัทธา ทุศีล มีสุตะน้อย ไม่สงัด เกียจคร้าน มีสติไม่ ตั้งมั่น มีใจไม่ตั้งมั่น มีปัญญาทรมาม มีใช้พระชฌนาสพ ย่อมปรารภนาความยกย่องอันไม่มีอยู่ว่า โฉนหนอ ชนพึงรู้จักเราว่า ภิกษุรูปนี้ เป็นผู้มึศรัทธา มีศีล เป็นพหูสูต สงัด ปรารภความเพียร มีสติตั้งมั่น มีใจตั้งมั่น มีปัญญา เป็นพระชฌนาสพ ดังนี้ โดยนัยที่พระสารีบุตรกล่าวไว้ใน ปาปิจฉตานิเทศน์แล้วว่า ภิกษุผู้ไม่มีศรัทธาเทียว ย่อมปรารภนาว่า ขอชนจงรู้จักเราว่า มีศรัทธา เป็นต้น ^๓ ฯ บทว่า **ปุเรกุขาริ** ได้แก่บริวาร ฯ ภิกษุผู้พาลดำรงอยู่ในอิจฉาจาร ย่อมปรารภนา ความแวดล้อมในภิกษุทั้งหลายอย่างนี้ว่า โฉนหนอ ภิกษุทั้งหลาย ในวิหารทั้งสิ้น ฟังแวดล้อมเรา ถามปัญหาอยู่เถิด ฯ บทว่า **อวาเสสุ** ได้แก่ และในอवासทั้งหลายอันเป็นของสงฆ์ ฯ ภิกษุผู้พาลจัดแจงเสนาสนะที่ประดิติในท่ามกลางวิหารเพื่อภิกษุผู้เป็นเพื่อนเห็นเพื่อนคบเป็นต้น ของตน ด้วยกล่าววว่า ท่านทั้งหลาย จงอยู่ในเสนาสนะนี้ หวงเสนาสนะที่ดีไว้เสียเอง จัดแจง

* ปุเรกุขาริ ปุร+กฺร+ณ ชาคฺตุทิมิ ปุร ส อูป ปริ เป็นบทหน้า อาเทศ กฺร เป็น ช ชฺร ได้ และเพราะอำนาจปัจจัยที่เนื่องด้วย ณ ทิละ อ เป็น อา. วูปลิทธิ - หน้า ๒๘๔ สูตรที่ ๕๘๒ นิตฺตฺตฺต. ข้อ ๑๑๕๘

^๓ อภิ. วิ. ๓๘/๔๓๗

เสนาสนะที่เลว ๆ และเสนาสนะที่อมนุษย์สิงอยู่ ที่มีหลังสุดท้ายไว้สำหรับภิกษุอาคันตุกะที่เหลือน
ด้วยกล่าวว่า ท่านทั้งหลายจงอยู่ในเสนาสนะนี้ ดังนี้ ชื่อว่าย่อมปรารถนาความเป็นผู้ใหญ่ใน
อวาสทั้งหลาย ฯ บทพระคาถาว่า **ปฐา ปรกุเลสุ จ** ความว่า ภิกษุผู้พาล ปรารถนาการบูชา
ด้วยปัจจัย ๔ ในตระกูลทั้งหลาย ของมารดาบิดาก็หาไม่ได้ ปรารถนาการบูชาด้วยปัจจัย ๔
ในตระกูลทั้งหลายของญาติทั้งหลายก็หาไม่ได้ (แต่) ปรารถนาการบูชาด้วยปัจจัย ๔ ในตระกูล
ทั้งหลายของชนเหล่าอื่นเท่านั้นอย่างนี้ว่า โฉนหนอ ชนเหล่านี้พึงถวายแก่เราเท่านั้น ไม่พึงถวาย
แก่ภิกษุเหล่าอื่น ฯ บทพระคาถาว่า **มเมว กต มณฺญนฺตุ** ความว่า อนึ่ง ความดำริย่อมเกิด
แก่ภิกษุผู้พาลว่า คฤหัสถ์และบรรพชิตแม่ทั้งสองฝ่าย จงสำคัญนวักรรมที่ทำแล้ว คือ ที่สำเร็จแล้ว
เพราะอาศัยเราเท่านั้นอย่างนี้ว่า นวักรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่ทำด้วยสามารถการสร้างโรง
อุโบสถเป็นต้นในวิหารทั้งหมดนั้น อันพระเถระของเราทั้งหลายทำแล้ว ฯ

บทพระคาถาว่า **มเมว อติวสา อสุสุ** ความว่า ความดำริย่อมเกิดแก่ภิกษุผู้พาลว่า
คฤหัสถ์และบรรพชิตแม่ทั้งหมด จงเป็นไปในอำนาจของเราเท่านั้น คือ จงเป็นไปในอำนาจของเรา
เท่านั้นในบรรดาภิกษุทั้งหลาย คือ ภิกษุภิกษุทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นภิกษุโคมิตและฆวาน
เป็นต้น ที่จะพึงได้ หรือ โดยที่สุด ก็จะมีการให้อุ่นแม่เพียงข้าวต้มแล้วดื่มเป็นต้นเห็นปานนี้
ก็จะอะไร ๆ แม้สักอย่างหนึ่ง ได้แก่ จงขออนุญาตเราเท่านั้นจึงทำ ฯ บทว่า **อติ พาลสุสุ** ความว่า
ความปรารถนานั้น และความดำริเห็นปานนี้ เกิดขึ้นแก่ภิกษุผู้พาลใด วิปัสสนาย่อมไม่เจริญ
มรรคและผลก็ไม่เจริญแก่ภิกษุผู้พาลนั้น แต่ตัดหน้าที่เกิดในทวาร ๖ และมานะ ๔ อย่าง ย่อมเจริญ
แก่ภิกษุผู้พาลนั้นฝ่ายเดียว เหมือนน้ำเจริญแก่สมุทร ในปัทมขำขึ้นแห่งพระจันทร์ ฉะนั้น ฯ